

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
„ 31 ” 08 2023р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проректора з НІПР
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
„ 30 ” 08 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ННІОТ
Святослав ПИТЕЛЬ
„ 31 ” 08 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни „ГРОШІ І КРЕДИТ”

Ступінь вищої освіти - бакалавр

Галузь знань 07 „Управління та адміністрування”

Спеціальність 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”

Освітньо-професійна програма „Фінансовий менеджмент”

Кафедра ФІНАНСІВ ІМ. С. ЮРІЯ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні заняття	ІРС (год)	Тренінг КПІЗ (год)	СРС (год)	Разом (год)	Залік (семестр)	Екзамен (семестр)
Денна	III	V-VI	56	42	6	14	62	180	V	VI
заочна	III	V-VI	16	8			156	180	VI	VI

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 „Управління та адміністрування”, спеціальності 072 „Фінанси, банківська справа та страхування”, затвердженої Вченою Радою ЗУНУ (протокол № 9 від 26.05.2021 р.)

Робочу програму склав д.е.н., проф. Олександр ДЗЮБЛЮК

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансів ім. С. І. Юрія, протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Зав. кафедри Ольга КИРИЛЕНКО

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності Ольга КИРИЛЕНКО

Гарант ОП Наталія СПАСІВ

**СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГРОШІ ТА КРЕДИТ»**

1. Опис дисципліни «Гроші та кредит»

Дисципліна «Гроші та кредит»	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS - 7	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 7	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування	Рік підготовки: <i>Денна</i> – третій <i>Заочна</i> – третій Семестр: <i>Денна</i> – 5-6 <i>Заочна</i> – 5-6
Кількість змістових модулів – 2	Освітньо-професійна програма – Фінансовий менеджмент	Лекції: <i>Денна</i> – 56 год. <i>Заочна</i> – 16 год. Практичні заняття: <i>Денна</i> – 42 год. <i>Заочна</i> – 8 год.
Загальна кількість годин – 180	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна</i> – 92 год. <i>Заочна</i> – 186 год. Тренінг, КПЗ <i>Денна</i> – 14 год. Індивідуальна робота: <i>Денна</i> – 6 год.
Тижневих годин – 7,5 з них аудиторних – 3,5		Вид підсумкового контролю – залік, екзамен

2. Мета й завдання вивчення дисципліни «Гроші та кредит»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Гроші та кредит» є формування в майбутніх фахівців комплексу базових, фундаментальних знань з теорії грошей, організації грошового обігу, формування грошової системи, механізму функціонування грошового ринку, формування грошової пропозиції, розвитку інфляційних процесів, теорії кредиту і проценту за кредит, роботи кредитної системи і взаємозв'язку її елементів, впливу монетарної політики центрального банку на економіку, напрямів діяльності інститутів кредитної системи, включаючи банки та спеціалізовані небанківські кредитно-фінансові інститути, щодо грошово-кредитного обслуговування економічних агентів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Головними завданнями вивчення дисципліни «Гроші та кредит» є:

- зрозуміти історичний процес розвитку грошей та основні економічні передумови їх появи, засвоїти суть грошей як економічної категорії, а також вивчити особливості основних функцій грошей та знати, як вони реалізуються у конкретних практичних ситуаціях в економіці;

- вивчити розвиток форм грошей, що перебувають в обігу, а також зрозуміти ключові відмінності між повноцінними і неповноцінними грошима, причини демонетизації золота та його сучасну роль на фінансових ринках і у діяльності банківських систем;

- набути здатність до діагностики стану сучасних монетарних інструментів відповідно до їх форм у вигляді паперових чи кредитних грошей з належними наслідками для інфляції, державних фінансів, у тому числі бюджетної та податкової системи, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств та банківської системи;

- опанувати основні положення ключових теорій грошей, зрозуміти історичний контекст їхнього виникнення і розвитку, а також усвідомити роль провідних грошових теорій у обґрунтуванні конкретних напрямів їх практичного застосування в процесі реалізації монетарної політики центрального банку;

- зрозуміти сутність грошового обігу як процесу руху грошей, вміти охарактеризувати роль основних суб'єктів грошового обігу та особливості їх практичної взаємодії через схему грошових потоків в економіці, набути здатність пояснити взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків;

- вивчити поняття грошової маси, що обслуговує грошовий обіг, її склад та структуру за грошовими агрегатами, вміти здійснювати діагностику стану грошового обігу країни і монетизації ВВП на основі динаміки грошових агрегатів і грошової бази;

- зрозуміти механізм функціонування грошової емісії та дію основних каналів надходження грошей в обіг, вміти розрізняти особливості первинної і вторинної емісії, що здійснюється центральним банком і комерційними банками, знати принципи, методи та інструменти державного регулювання економіки через грошову емісію;

- розвинути вміння виявляти причини та оцінювати наслідки розвитку інфляційних процесів в економіці, вміти аналізувати прийнятність та дієвість конкретних засобів антиінфляційної політики у контексті функціонування кредитної і бюджетної систем, а також економіки і соціальної сфери загалом;

- ознайомитися із основними способами здійснення грошових реформ як інструменту впорядкування грошового обігу і фінансової стабілізації економіки, розуміти дію основних факторів, які визначають необхідність проведення грошової реформи, а також конкретні механізми їх практичної реалізації;

- зрозуміти соціально-економічну сутність кредиту як економічної категорії, історичні аспекти його виникнення та економічні передумови формування кредитних відносин, вивчити закономірності руху кредиту та механізм дії його основних функцій у ринковій економіці, вміти характеризувати форми і види кредиту, а також принципи організації кредитних відносин та їх значення в сучасних умовах;

- набути вміння розрізняти рух кредиту і позичкового проценту, зрозуміти суть проценту за кредит та знати основні способи його розрахунку, вміти оцінювати і використовувати відповідні знання на практиці щодо факторів, які впливають на зміну позичкового проценту і кон'юнктуру кредитного ринку;

- зрозуміти призначення та види фінансового посередництва в економіці у контексті функціонування кредитної системи, вміти охарактеризувати її структуру та призначення основних елементів відповідно до принципів ієрархічної побудови за двома рівнями;

- вивчити організаційні та економічні засади функціонування банківської системи як основної складової кредитної системи, ознайомитися із ключовими аспектами операцій центрального банку і комерційних банків, а також вміти охарактеризувати фактори, що визначають відмінності між банками та іншими посередниками фінансового ринку;

- ознайомитися із функціональним призначенням, особливостями та специфікою спеціалізованих небанківських фінансово-кредитних інститутів, зрозуміти їх економічне призначення, види, функції та роль в економіці і на грошовому ринку у контексті діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни «Гроші та кредит» базується на знаннях, отриманих з таких дисциплін, як «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Іноземна мова», «Статистика».

2.5. Програмні результати навчання:

- знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

3. Програма навчальної дисципліни «Гроші та кредит»

Змістовий модуль 1. Основи теорії грошей, організації грошового обігу та грошового ринку

Тема 1. Суть і функції грошей

Основні передумови та необхідність появи грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Еволюція економічного розвитку – натуральна, бартерна і грошова економіка. Ключові недоліки бартеру як передумова появи грошей. Суть грошей як економічної категорії. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Основи розуміння грошей як нетовару. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями. Характеристика функцій грошей як проявів їхньої суті. Міра вартості. Масштаб цін і його ключові характеристики. Офіційний і сучасний масштаби цін, відмінності між ними. Засіб обігу. Особливості руху товарів і грошей у процесі реалізації функції засобу обігу. Засіб платежу. Роль кредитних відносин у перетворенні грошей на засіб платежу. Засіб нагромадження. Нагромадження в умовах функціонування повноцінних і неповноцінних грошей. Роль скарбу як регулятора грошового обігу. Грошові нагромадження як основа процесу розширеного відтворення. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Критерії відповідності для виконання національною валютою функції світових грошей. Генезис функцій грошей в сучасних умовах. Розвиток форм грошей, що перебувають в обігу. Повноцінні і неповноцінні гроші. Натурально-речові форми повноцінних грошей: кількісна, вагова і монетна форма. Роль золота і срібла як головних грошових металів. Причини і механізм демонетизації золота і срібла. Роль золота в сучасних умовах. Знаки вартості, їх відмінності від повноцінних грошей. Паперові і кредитні гроші, їх спільні та відмінні риси. Сеньйораж. Різновидності сучасних кредитних грошей. Вексель, банкнота, чек та електронні гроші. Вартість грошей та способи її оцінки стосовно різних форм грошей в різні історичні періоди. Купівельна спроможність грошей та рівень цін. Співвідношення понять вартості і ціни грошей. Роль грошей у ринковій економіці. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні і соціальні процеси.

Тема 2. Основні теорії грошей

Металістична теорія грошей, її представники та особливості розуміння суті грошових відносин. Ранній меркантилізм у роботах У. Стаффорда, Т. Мана і Д. Норта. Номіналістична теорія грошей, її походження та зв'язок із сучасною грошовою теорією та практикою організації грошового обігу. Ідеї номіналізму у працях Н. Барбона, Дж. Берклі і Дж. Стюарта. Розвиток номіналізму у державній теорії грошей Г. Кнаппа і Ф. Бендіксена. Зародження кількісної теорії грошей в роботах Ж. Бодена, Дж. Локка, Д. Юма. Класична кількісна теорія грошей. Революція цін у Європі і економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії. Неокласичні варіанти розвитку кількісної теорії грошей. "Трансакційний варіант" І. Фішера. Рівняння обміну та його значення у підтриманні макроекономічної рівноваги. "Кембриджська версія" кількісної теорії. Особливості підходу щодо дослідження попиту на гроші і роль касових залишків. Порівняння підходів І. Фішера і А. Пігу у побудові рівнянь у неокласичних варіантах кількісної теорії грошей. Внесок Дж. М. Кейнса і його послідовників у розвиток теорії грошей. Досвід подолання Великої депресії і роль грошових факторів у розвитку кризи. Зміна акцентів щодо оцінки ролі держави в економічному регулюванні та механізмів грошового впливу на економіку. Сучасні модифікації некейнсіанської теорії грошей. Монетаризм як альтернативний напрямок кількісної теорії. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики. Монетаристська версія кількісної теорії грошей і ділових циклів. Монетарне правило М. Фрідмена. Монетаризм у грошово-кредитній політиці розвинутих країн. Грошово-кредитна політика України в у світлі основних положень кейнсіанської, кількісної і монетаристської теорій.

Тема 3. Грошовий обіг і грошовий ринок

Поняття грошового обігу як процесу руху грошей. Основні суб'єкти грошового обігу, особливості їх взаємодії в ринкових умовах господарювання. Поняття грошового потоку та критерії класифікації цих потоків в залежності від характеру руху грошових коштів. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Балансування потоку національного доходу і потоку національного продукту. Економічна основа та загальна схема організації грошового обігу. Структура грошового обігу за формою платіжних засобів. Готівковий та безготівковий сектори грошового обігу, їх взаємозв'язок та роль в сучасних умовах. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг. Поняття грошової маси, що обслуговує грошовий обіг, її склад та фактори, що визначають її зміну. Грошові агрегати та грошова база, основні критерії їх класифікації. Поняття ліквідності грошових активів. Відмінності між грошовою масою і грошовою базою. Поділ грошової маси на агрегати в Україні і в розвинутих країнах. Швидкість обігу грошей, фактори, що на неї впливають. Особливості та порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Закон грошового обігу. Визначення кількості грошей, необхідних для обігу. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту. Механізм грошової емісії. Первинна емісія центрального банку. Характеристика основних каналів надходження грошей в обіг. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Поняття грошового мультиплікатора. Фактори, що обмежують емісійні можливості банківської системи. Особливості впливу вторинної емісії на динаміку грошової маси. Суть та особливості функціонування грошового ринку. Характеристика структури та основних інститутів грошового ринку. Особливості вияву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції та ціни. Попит на гроші. Мотиви, що визначають попит на гроші. Трансакційний, застережний та спекулятивний мотиви формування попиту на гроші, їх графічне відображення. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей, їх графічне відображення. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей. Роль банківської системи у формуванні пропозиції грошей. Рівновага на грошовому ринку та зміна процентної ставки. Графічна модель грошового ринку. Цілі грошово-кредитної політики центрального банку і рівновага на грошовому ринку.

Змістовий модуль 2. Організація грошових систем, розвиток інфляційних процесів та теоретичні засади кредиту

Тема 4. Грошові системи

Суть грошової системи, її призначення та місце у ринковій економіці. Характеристика основних елементів грошової системи, їх роль в організації грошового обігу. Основні типи грошових систем, їх еволюція. Системи обігу повноцінних (металевих) грошей. Біметалізм і його різновидності: системи паралельної, подвійної та “кульгаючої” валюти. Закон Коперника-Грешема і можливості його вияву в сучасних умовах. Монометалізм і його різновидності: мідний, срібний, золотий. Характеристика основних видів золотого стандарту: золотомонетний, золотозлитковий і золотодевізний. Системи обігу паперово-кредитних грошей. Основні риси сучасної грошової системи ринкового типу. Особливості створення грошової системи України. Історичні етапи процесу запровадження національної валюти в Україні і розбудови власного емісійного механізму. Політична та економічна незалежність і становлення грошового ринку в Україні. Державне регулювання грошової сфери. Центральний банк як головний орган державного регулювання грошового обігу. Грошово-кредитна політика центрального банку, її цілі та інструменти. Стратегічні і тактичні цілі монетарної політики. Експансіоністська та рестрикційна грошово-кредитна політика. Характеристика основних інструментів грошово-кредитного регулювання і впливу на грошовий обіг: операції на відкритому ринку, мінімальні обов'язкові резерви, політика облікової ставки. Взаємозв'язок фіскально-бюджетної і грошово-кредитної політики в системі державного регулювання ринкової економіки. Грошово-кредитна політика як фактор економічного зростання. Стабільність національної грошової одиниці – основна мета грошово-кредитної політики.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи

Поняття інфляції, її основні форми прояву та закономірності розвитку інфляційних процесів. Кількісні способи оцінки темпів інфляції: розрахунок основних видів індексів цін. Індеси Ласпейреса, Пааше, Фішера. Їх порівняльна оцінка. Поняття дефлятора ВВП. Види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція. Поняття дефляції і дезінфляції. Прихована інфляція та причини її виникнення. Характеристика основних причин інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат. Імпортована інфляція. Основні теорії інфляції. Монетаристські та кейнсіанські підходи до визначення причин інфляції. Вплив інфляції на економіку і соціальну сферу. Антиінфляційна політика держави. Дефляційна політика та політика доходів. Напрями подолання інфляції витрат і структурна перебудова економіки. Способи подолання соціальних наслідків інфляції. Особливості інфляційних процесів в Україні. Антиінфляційна політика Національного банку України. Основні аспекти фінансової стабілізації. Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ. Основні способи проведення грошових реформ. Повні і часткові реформи. Досвід успішних грошових реформ. Механізм реалізації грошової реформи в Україні. Характер грошової реформи. Нормативно-правові акти проведення грошової реформи. Основні фактори, які визначили необхідність проведення грошової реформи. Етапи грошової реформи та її наслідки для грошової системи і економіки України.

Тема 6. Суть і функції кредиту

Необхідність кредиту. Основні передумови формування кредитних відносин. Економічні фактори, що визначають розвиток кредитних відносин у різних галузях господарства. Суть кредиту як економічної категорії. Еволюція кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Суб'єкти кредитних відносин, особливості їх взаємодії. Закономірності руху кредиту: поверненість та збереження позиченої вартості позичальником. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Форми та види кредиту, їх класифікація, взаємозалежність та взаємозв'язок. Товарна і грошова форми кредиту. Банківський, державний, комерційний, споживчий і міжнародний кредит як основні види кредиту. Еволюція форм і видів кредиту в міру розвитку суспільного виробництва. Принципи організації кредитних відносин, їх значення в сучасних умовах: строковість, поверненість, платність, цільове використання, забезпеченість. Поняття функцій кредиту як проявів його суті: перерозподільча функція та функція економії витрат обігу. Дискусійні питання функцій кредиту, розмежування їх із функціями суб'єктів кредитних відносин. Основні напрямки вияву ролі кредиту в економіці. Економічні межі кредиту, поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Позичковий процент. Суть проценту за кредит та основні способи його розрахунку. Порівняльна оцінка руху кредиту і позичкового проценту. Фактори, що впливають на зміну позичкового проценту. Основні теоретичні концепції кредиту. Базові положення і порівняльна характеристика натуралістичної та капіталотворчої теорій. Розвиток кредитних відносин у економіці України. Критерії відповідності кредитних відносин суспільним потребам.

Тема 7. Кредитні системи

Поняття та необхідність кредитної системи, основні підходи до її визначення. Призначення та види фінансового посередництва в економіці. Складові елементи кредитної системи та їх загальна характеристика. Необхідність побудови кредитної системи країни за дворівневим принципом. Поняття банківської системи. Економічна суть банку та його функції. Результат роботи банків і поняття банківського продукту. Фактори, що визначають відмінності між банками та іншими посередниками фінансового ринку. Види банків. Необхідність поєднання банків у систему. Основи організації банківської діяльності. Становлення, особливості побудови та розвиток банківської системи України. Центральні банки, їх походження, статус, види та призначення. Основні функції центрального банку: емісійна функція, функція банку банків, функція банкіра уряду, функція реалізації грошово-кредитної політики. Чинники, що визначають ступінь незалежності центрального банку. Місце центрального банку в системі

банківського регулювання. Сутність грошово-кредитної політики, її цільова спрямованість та інструменти реалізації. Особливості функціонування Національного банку України. Комерційні банки, їх походження, види, правові основи організації. Банки універсальні та спеціалізовані. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика. Пасивні операції банків. Активні банківські операції. Кредитний та інвестиційний портфелі банку. Комісійно-посередницькі операції банків. Сутність, призначення та організація банківських послуг. Особливості формування системи комерційних банків в Україні. Спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні інститути, їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції та роль в економіці і на грошовому ринку. Страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні фонди, ломбарди, кредитні спілки, лізингові і факторингові компанії. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи в Україні.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Гроші та кредит»

денна форма навчання

	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Самостійна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Основи теорії грошей, організації грошового обігу та грошового ринку						
Тема 1. Суть і функції грошей	8	8	2	6	8	Поточне опитування
Тема 2. Основні теорії грошей	6	6			8	Поточне опитування
Тема 3. Грошовий обіг і грошовий ринок	8	8			10	Поточне опитування
Змістовий модуль 2. Організація грошових систем, розвиток інфляційних процесів та теоретичні засади кредиту						
Тема 4. Грошові системи	6	6	2	8	8	Поточне опитування
Тема 5. Інфляція і грошові реформи	10	6			10	Поточне опитування
Тема 6. Суть і функції кредиту	8	4	2		8	Поточне опитування
Тема 7. Кредитні системи	10	4		10	Поточне опитування	
Разом 180	56	42	6	14	62	

заочна форма навчання

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Основи теорії грошей, організації грошового обігу та грошового ринку			
Тема 1. Суть і функції грошей	2	4	22
Тема 2. Основні теорії грошей	2		22
Тема 3. Грошовий обіг і грошовий ринок	2		26
Змістовий модуль 2. Організація грошових систем, розвиток інфляційних процесів та теоретичні засади кредиту			
Тема 4. Грошові системи	2	4	22
Тема 5. Інфляція і грошові реформи	2		22
Тема 6. Суть і функції кредиту	2		20
Тема 7. Кредитні системи	4		22
Разом 180	16	8	156

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Гроші та кредит»

Денна форма

I семестр

Змістовий модуль 1. Основи теорії грошей, організації грошового обігу та грошового ринку

Практичне заняття 1.

Тема: Суть і функції грошей

Мета: засвоїти механізм походження грошей, упевнитися в неминучості появи грошей у процесі розвитку суспільного виробництва та обміну; з'ясувати підходи до розуміння суті грошей як економічної категорії.

Питання для обговорення:

1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну.
2. Недоліки бартеру як передумова виникнення грошей.
3. Гроші як загальний вартісний еквівалент.
4. Гроші як технічний інструмент обігу.
5. Розгляд грошей як товару і як нетовару: порівняльна характеристика.

Практичне заняття 2.

Тема: Суть і функції грошей

Мета: засвоїти зміст основних функцій грошей як проявів їх суті; розглянути особливості реалізації функцій грошей в сучасних умовах.

1. Функція грошей як міра вартості. Поняття масштабу цін.
2. Функція грошей як засіб обігу.
3. Функція грошей як засіб платежу.
4. Функція грошей як засіб нагромадження.
5. Світові гроші. Умови функціонування світових грошей.
6. Взаємозв'язок і взаємозалежність між функціями грошей.

Практичне заняття 3.

Тема: Суть і функції грошей

Мета: зрозуміти логіку еволюції форм грошей; розібратися в особливостях різних форм грошей.

Питання для обговорення:

1. Повноцінні гроші та особливості їх еволюції.
2. Кількісні, вагові та монетні форми грошей.
3. Властивості благородних металів як грошей.
4. Неповноцінні гроші, їхні відмінності від повноцінних грошей.
5. Паперові та кредитні гроші: порівняльна характеристика.
6. Основні форми сучасних кредитних грошей.
7. Спільні та відмінні риси між векселем, банкнотою і чеком.
8. Зміст сучасних електронних грошей як основи платіжної системи.

Практичне заняття 4.

Тема: Сутність і функції грошей

Мета: з'ясувати причини та механізм демонетизації грошових металів; розглянути еволюцію вартості грошей; визначити основні прояви ролі грошей у розвитку ринкової економіки

Питання для обговорення:

1. Причини та механізм демонетизації грошових металів.
2. Економічні наслідки демонетизації.
3. Еволюція вартості грошей. Вартість повноцінних і неповноцінних грошей.
4. Ціна грошей та способи її оцінки.
5. Роль грошей в економічному розвитку суспільства.
6. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні і соціальні процеси.

Практичне заняття 5.

Тема: Основні теорії грошей

Мета: розглянути основні положення номіналістичної та металістичної теорії грошей; з'ясувати виникнення та розвиток кількісної теорії грошей; засвоїти основні положення неокласичного варіанту кількісної теорії грошей.

Питання для обговорення:

1. Умови виникнення та основні постулати металістичної теорії грошей.
2. Номіналістична теорія грошей та спроба обґрунтування грошей як умовних знаків.

3. Основні постулати та економічні передумови виникнення класичної кількісної теорії грошей.
4. Погляди Д. Юма і значення його трактату “Про гроші”.
5. Трансакційний варіант кількісної теорії грошей, рівняння обміну І. Фішера.
6. “Кембриджська версія” кількісної теорії, рівняння А. Пігу. Поняття і особливості формування «касових залишків».
7. Особливості взаємозв’язку між неокласичними напрямками кількісної теорії грошей.

Практичне заняття 6.

Тема: Основні теорії грошей

Мета: розглянути внесок Дж. М. Кейнса та його послідовників у розвиток кількісної теорії грошей.

Питання для обговорення:

1. Значення рекомендацій Дж. М. Кейнса у формуванні державної політики регулювання економіки.
2. Досвід Великої депресії США і результативність ідей кейнсіанської теорії у політиці «Нового курсу».
3. Причини неминучості інфляційних наслідків і слабкі сторони кейнсіанської теорії.
4. Некейнсіанське трактування грошової теорії.
5. Значення постулатів кейнсіанської теорії для подолання сучасних фінансово-економічних криз.

Практичне заняття 7.

Тема: Основні теорії грошей

Мета: з’ясувати основні положення сучасного монетаризму; розглянути значення монетаристської теорії грошей для розробки грошово-кредитної політики.

Питання для обговорення:

1. Сучасний монетаризм: передумови виникнення та етапи становлення.
2. Мілтон Фрідмен і його вчення про інфляцію та роль грошей у суспільстві.
3. Монетаристська версія кількісної теорії грошей і ділових циклів.
4. Монетарне правило М. Фрідмена та його значення для економічної політики.
5. Значення монетаристського напрямку теорії грошей у розробці сучасних основ грошово-кредитної політики.
6. Монетаризм у грошово-кредитній політиці України.

Практичне заняття 8.

Тема: Грошовий обіг і грошовий ринок

Мета: з’ясувати сутність грошового обігу та грошових потоків; зрозуміти схему руху грошових потоків в економіці; розглянути структуру грошового обігу.

Питання для обговорення:

1. Суть та основні суб’єкти грошового обігу.
2. Структура грошового обігу.
3. Грошовий обіг як основа балансування національного продукту і національного доходу.
4. Характеристика основних ринків, їх взаємозв’язок з грошовим обігом.
5. Поняття та критерії класифікації грошових потоків.
6. Схема руху грошових потоків в економіці.
7. Готівковий сектор грошового обігу.
8. Безготівковий сектор грошового обігу.
9. Особливості фінансового, товарного та кредитного секторів грошового обігу.

Практичне заняття 9.

Тема: Грошовий обіг і грошовий ринок

Мета: з’ясувати поняття грошової маси та її структуру; з’ясувати порядок визначення швидкості обігу грошей та фактори що впливають на швидкість обігу грошей.

Питання для обговорення:

1. Поняття грошової маси і її роль в економіці.
2. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації.
3. Економічна характеристика грошової бази.
4. Швидкість обігу грошей, порядок її визначення.
5. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей.
6. Порівняльна оцінка розрахунку грошових агрегатів в Україні і розвинутих країнах.

Практичне заняття 10.

Тема: Грошовий обіг і грошовий ринок

Мета: засвоїти зміст закону грошового обігу; вміти розрізняти особливості первинної і вторинної емісії, знати принципи, методи та інструменти державного регулювання економіки через грошову емісію.

Питання для обговорення:

1. Закон грошового обігу.
2. Особливості прояву закону грошового обігу в Україні.
3. Монетизація валового внутрішнього продукту і поняття емісії.
4. Первинна емісія центрального банку.
5. Характеристика основних каналів надходження грошей в обіг.
6. Вторинна емісія депозитних грошей та грошово-кредитний мультиплікатор.
7. Схема роботи банківської системи у процесі первинної і вторинної емісії.
8. Фактори обмеження вторинної емісії.
9. Роль емісійного механізму у забезпеченні гнучкості грошового обігу.

Практичне заняття 11.

Тема: Грошовий обіг і грошовий ринок

Мета: розглянути суть, структуру та суб'єкти грошового ринку, з'ясувати поняття, цілі, та мотиви попиту на гроші; засвоїти графічне відображення попиту на гроші, розглянути особливості формування пропозиції грошей; з'ясувати особливості встановлення рівноваги на грошовому ринку.

Питання для обговорення:

1. Економічний зміст грошового ринку.
2. Суб'єкти, об'єкти та інструменти грошового ринку.
3. Інституційна модель грошового ринку.
4. Поняття, цілі та мотиви попиту на гроші.
5. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші.
6. Графічне відображення попиту на гроші.
7. Суть та механізм визначення пропозиції грошей.
8. Чинники впливу на пропозицію грошей.
9. Графічне відображення пропозиції грошей.
10. Рівноважна ставка процента на грошовому ринку.
11. Вплив на грошовий ринок змін у попиті або пропозиції грошей.

Змістовий модуль 2. Організація грошових систем, розвиток інфляційних процесів та теоретичні засади кредиту

Практичне заняття 12.

Тема: Грошові системи

Мета: зрозуміти сутність, елементний склад та механізм функціонування грошової системи; вміти визначити основні типи грошових систем, усвідомлюючи закономірності еволюції грошових систем від металевих до знаків вартості.

Питання для обговорення:

1. Суть грошової системи, її елементи.
2. Системи обігу повноцінних (металевих) грошей.
3. Біметалізм і його різновидності: системи паралельної, подвійної та "кульгаючої" валюти.
4. Закон Коперника-Грешема і можливості його вияву в сучасних умовах.
5. Монометалізм і його різновидності: мідний, срібний, золотий.
6. Характеристика основних видів золотого стандарту: золотомонетний, золотозлитковий і золотодевізний.
7. Системи обігу паперових і кредитних грошей.
8. Відмінності між паперовими і кредитними грошима.
9. Основні риси сучасної грошової системи ринкового типу.

Практичне заняття 13.

Тема: Грошові системи

Мета: засвоїти процес формування сучасної грошової системи України та охарактеризувати зміст її основних елементів.

Питання для обговорення:

Особливості створення грошової системи України.

1. Історичні етапи процесу запровадження національної валюти в Україні і розбудови власного емісійного механізму.

2. Політична та економічна незалежність і становлення грошового ринку в Україні.
3. Характеристика елементів сучасної грошової системи України.
4. Сучасний механізм грошової емісії в Україні.
5. Проблеми функціонування грошової системи України.

Практичне заняття 14.

Тема: Грошові системи

Мета: з'ясувати особливості державного регулювання грошової сфери економіки; розглянути інструменти реалізації грошово-кредитної політики.

Питання для обговорення:

1. Необхідність державного регулювання грошової сфери економіки.
2. Сутність і цілі грошово-кредитної політики. Поняття стратегічних і тактичних цілей.
3. Експансіоністська та рестрикційна грошово-кредитна політика.
4. Характеристика основних інструментів грошово-кредитного регулювання і впливу на грошовий обіг.
5. Економічні інструменти грошового регулювання.
6. Адміністративні важелі державного впливу на грошову сферу.
7. Взаємозв'язок фіскально-бюджетної і грошово-кредитної політики.
8. Грошово-кредитна політика як фактор економічного зростання.
9. Стабільність національної грошової одиниці – основна мета грошово-кредитної політики.

II семестр

Практичне заняття 15.

Тема: Інфляція і грошові реформи

Мета: розглянути сутність інфляції її види; з'ясувати чинники що визначають інфляційні процеси; розглянути механізм розвитку інфляції.

Питання для обговорення:

1. Поняття інфляції, її основні форми прояву та закономірності.
2. Кількісні способи оцінки темпів інфляції: розрахунок основних видів індексів цін.
3. Поняття дефлятора ВВП.
4. Види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція.
5. Прихована інфляція та причини її виникнення.
6. Поняття дефляції і дезінфляції.
7. Механізм розвитку інфляційних процесів. Основні етапи і критична точка інфляції.
8. Характеристика основних причин інфляції. Порівняння інфляції попиту та інфляції витрат.
9. Імпортована інфляція.
10. Основні теорії інфляції. Монетаристські та кейнсіанські підходи до визначення причин інфляції.

Практичне заняття 16.

Тема: Інфляція і грошові реформи

Мета: з'ясувати сутність антиінфляційної політики; розглянути її види; проаналізувати вплив інфляції на економіку та соціальну сферу.

Питання для обговорення:

1. Поняття антиінфляційної політики держави.
2. Дефляційна політика і політика доходів.
3. Напрями подолання інфляції витрат і структурна перебудова економіки.
4. Вплив інфляції на виробництво, торгівлю, кредитну і грошову системи.
5. Способи подолання соціальних наслідків інфляції.
6. Особливості розвитку інфляційних процесів в Україні.
7. Антиінфляційна політика Національного банку України.
8. Основні аспекти фінансової стабілізації.

Практичне заняття 17.

Тема: Інфляція і грошові реформи

Мета: зрозуміти сутність завдання і види грошових реформ як повної або часткової перебудови грошової системи держави; ознайомитися з особливостями проведення реформи грошової системи України.

Питання для обговорення:

1. Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ.
2. Основні способи проведення грошових реформ.
3. Повні і часткові реформи.
4. Досвід успішних грошових реформ.
5. Механізм реалізації грошової реформи в Україні.

6. Нормативно-правові акти проведення грошової реформи України.
7. Основні фактори, які визначили необхідність проведення грошової реформи.
8. Етапи грошової реформи та її наслідки для грошової системи і економіки України.

Практичне заняття 18.

Тема: Суть і функції кредиту

Мета: зрозуміти, як і чому виник кредит і кредитні відносини, яка їх сутність, ознаки, функції; вміти розпізнавати кредит і бачити його взаємозв'язок з іншими економічними категоріями

Питання для обговорення:

1. Необхідність кредиту і передумови формування кредитних відносин.
2. Економічні фактори, що визначають розвиток кредитних відносин у різних галузях господарства.
3. Суть кредиту як економічної категорії.
4. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин, особливості їх взаємодії.
5. Закономірності руху кредиту: поверненість та збереження позиченої вартості позичальником.
6. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.
7. Функції кредиту як категорії: перерозподільча функція і функція економії витрат обігу.
8. Дискусійні питання функцій кредиту.
9. Натуралістична теорія кредиту.
10. Капіталотворча теорія кредиту.

Практичне заняття 19.

Тема. Суть і функції кредиту

Мета: з'ясувати, за якими критеріями визначаються форми та види кредиту і вміти дати характеристику основним його видам; розглянути основні принципи організації кредитних відносин; розуміти сутність та механізм формування позичкового процента; вміти розраховувати норму позичкового процента.

Питання для обговорення:

1. Характеристика основних форм кредиту: товарна і грошова форми кредиту.
2. Зміст та особливості основних видів кредиту.
3. Еволюція форм і видів кредиту в міру розвитку суспільного виробництва.
4. Принципи організації кредитних відносин, їх значення в сучасних умовах:
5. Основні напрямки вияву ролі кредиту в економіці.
6. Економічні межі кредиту, поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення.
7. Позичковий процент. Суть процента за кредит та основні способи його розрахунку.
8. Порівняльна оцінка руху кредиту і позичкового процента.
9. Фактори, що впливають на зміну позичкового процента.
10. Розвиток кредитних відносин у економіці України.

Практичне заняття 20.

Тема: Кредитні системи

Мета: розуміти сутність, особливості формування та структуру кредитної системи та її елементів, з'ясувати функції центрального банку, його походження і роль у грошово-кредитному регулюванні економіки; розуміти механізм функціонування, суть, зміст діяльності, склад операцій комерційних банків як ключової ланки кредитної системи.

Питання для обговорення:

1. Поняття та необхідність кредитної системи, основні підходи до її визначення.
2. Призначення та види фінансового посередництва в економіці.
3. Складові елементи кредитної системи та їх загальна характеристика.
4. Економічна суть банку та його функції. Види банків. Необхідність поєднання банків у систему.
5. Центральні банки, їх походження, статус, види та призначення.
6. Основні функції центрального банку.
7. Сутність грошово-кредитної політики, її цільова спрямованість та інструменти реалізації.
8. Комерційні банки, їх походження, види, правові основи організації.
9. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика.
10. Сутність, призначення та організація банківських послуг.
11. Особливості формування системи комерційних банків в Україні.

Практичне заняття 21.

Тема: Кредитні системи

Мета: з'ясувати суть, зміст діяльності та особливості функціонування спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових інститутів і їх роль у кредитній системі.

Питання для обговорення:

1. Спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні інститути, їх види, суть та походження.

2. Основні відмінності спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів від банків.
3. Функції та роль в економіці спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів.
4. Страхові компанії, їх види та функції.
5. Пенсійні фонди, їх призначення та роль у формуванні довгострокових ресурсів.
6. Інвестиційні фонди та їх місце і роль на фінансовому ринку.
7. Ломбарди і кредитні спілки у механізмі мікрокредитування.
8. Лізингові і факторингові компанії та їх місце у кредитній системі.
9. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи в Україні.

Заочна форма

Змістовий модуль 1. Основи теорії грошей, організації грошового обігу та грошового ринку

Практичне заняття 1, 2

Тема 1. Суть і функції грошей

Мета: засвоїти механізм походження грошей, упевнитися в неминучості появи грошей у процесі розвитку суспільного виробництва та обміну; з'ясувати підходи до розуміння суті грошей як економічної категорії, з'ясувати зміст основних функцій грошей як проявів їх суті; розглянути особливості реалізації функцій грошей в сучасних умовах, зрозуміти логіку еволюції форм грошей; розібратися в особливостях різних форм грошей, з'ясувати причини та механізм демонетизації грошових металів; розглянути еволюцію вартості грошей; визначити основні прояви ролі грошей у розвитку ринкової економіки.

Питання для обговорення:

1. Виникнення грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Недоліки бартеру як передумова виникнення грошей. Гроші як загальний вартісний еквівалент. Гроші як технічний інструмент обігу. Розгляд грошей як товару і як нетовару: порівняльна характеристика.
2. Функція грошей як міра вартості. Поняття масштабу цін. Функція грошей як засіб обігу. Функція грошей як засіб платежу. Функція грошей як засіб нагромадження. Світові гроші. Умови функціонування світових грошей. Взаємозв'язок і взаємозалежність між функціями грошей.
3. Повноцінні гроші та особливості їх еволюції. Кількісні, вагові та монетні форми грошей. Властивості благородних металів як грошей.
4. Неповноцінні гроші, їхні відмінності від повноцінних грошей. Паперові та кредитні гроші: порівняльна характеристика.
5. Основні форми сучасних кредитних грошей. Спільні та відмінні риси між векселем, банкнотою і чеком. Зміст сучасних електронних грошей як основи платіжної системи.
6. Причини та механізм демонетизації грошових металів. Економічні наслідки демонетизації.
7. Еволюція вартості грошей. Вартість повноцінних і неповноцінних грошей. Ціна грошей та способи її оцінки.
8. Роль грошей в економічному розвитку суспільства. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні і соціальні процеси.

Тема 2. Основні теорії грошей

Мета: розглянути основні положення номіналістичної та металістичної теорії грошей; з'ясувати виникнення та розвиток кількісної теорії грошей; засвоїти основні положення неокласичного варіанту кількісної теорії грошей, розглянути внесок Дж. М. Кейнса та його послідовників у розвиток кількісної теорії грошей, з'ясувати основні положення сучасного монетаризму; розглянути значення монетаристської теорії грошей для розробки грошово-кредитної політики.

Питання для обговорення:

1. Умови виникнення та основні постулати металістичної теорії грошей. Номіналістична теорія грошей та спроба обґрунтування грошей як умовних знаків.
2. Основні постулати та економічні передумови виникнення класичної кількісної теорії грошей. Погляди Д. Юма і значення його трактату "Про гроші".
3. Трансакційний варіант кількісної теорії грошей, рівняння обміну І. Фішера. "Кембриджська версія" кількісної теорії, рівняння А. Пігу. Поняття і особливості формування «касових залишків».
4. Особливості взаємозв'язку між неокласичними напрямками кількісної теорії грошей.
5. Значення рекомендацій Дж. М. Кейнса у формуванні державної політики регулювання економіки. Досвід Великої депресії США і результативність ідей кейнсіанської теорії у політиці «Нового курсу».
6. Причини неминучості інфляційних наслідків і слабкі сторони кейнсіанської теорії. Некейнсіанське трактування грошової теорії. Значення постулатів кейнсіанської теорії для

- подолання сучасних фінансово-економічних криз.
7. Сучасний монетаризм: передумови виникнення та етапи становлення. Мілтон Фрідмен і його вчення про інфляцію та роль грошей у суспільстві.
 8. Монетаристська версія кількісної теорії грошей і ділових циклів. Монетарне правило М. Фрідмена та його значення для економічної політики.
 9. Значення монетаристського напрямку теорії грошей у розробці сучасних основ грошово-кредитної політики. Монетаризм у грошово-кредитній політиці України.

Тема 3. Грошовий обіг і грошовий ринок

Мета: з'ясувати сутність грошового обігу та грошових потоків; зрозуміти схему руху грошових потоків в економіці; розглянути структуру грошового обігу; розглянути поняття грошової маси та її структуру, з'ясувати порядок визначення швидкості обігу грошей та фактори що впливають на швидкість обігу грошей; засвоїти зміст закону грошового обігу; розглянути механізм первинної та вторинної емісії грошей, розглянути суть, структуру та суб'єкти грошового ринку, з'ясувати поняття, цілі, та мотиви попиту на гроші; засвоїти графічне відображення попиту на гроші, розглянути особливості формування пропозиції грошей; з'ясувати особливості встановлення рівноваги на грошовому ринку.

Питання для обговорення:

1. Суть та основні суб'єкти грошового обігу. Структура грошового обігу. Грошовий обіг як основа балансування національного продукту і національного доходу.
2. Характеристика основних ринків, їх взаємозв'язок з грошовим обігом. Поняття та критерії класифікації грошових потоків. Схема руху грошових потоків в економіці.
3. Готівковий сектор грошового обігу. Безготівковий сектор грошового обігу. Особливості фінансового, товарного та кредитного секторів грошового обігу.
4. Поняття грошової маси і її роль в економіці. Грошові агрегати, їх зміст та критерії класифікації. Економічна характеристика грошової бази.
5. Швидкість обігу грошей, порядок її визначення. Фактори, що впливають на швидкість обігу грошей. Порівняльна оцінка розрахунку грошових агрегатів в Україні і розвинутих країнах.
6. Закон грошового обігу. Особливості прояву закону грошового обігу в Україні. Монетизація валового внутрішнього продукту і поняття емісії.
7. Первинна емісія центрального банку. Характеристика основних каналів надходження грошей в обіг.
8. Вторинна емісія депозитних грошей та грошово-кредитний мультиплікатор. Схема роботи банківської системи у процесі первинної і вторинної емісії. Фактори обмеження вторинної емісії. Роль емісійного механізму у забезпеченні гнучкості грошового обігу.
9. Економічний зміст грошового ринку. Суб'єкти, об'єкти та інструменти грошового ринку. Інституційна модель грошового ринку.
10. Поняття, цілі та мотиви попиту на гроші. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Графічне відображення попиту на гроші.
11. Суть та механізм визначення пропозиції грошей. Чинники впливу на пропозицію грошей. Графічне відображення пропозиції грошей.
12. Рівноважна ставка процента на грошовому ринку. Вплив на грошовий ринок змін у попиті або пропозиції грошей.

Змістовий модуль 2. Організація грошових систем, розвиток інфляційних процесів та теоретичні засади кредиту

Практичне заняття 3, 4

Тема 4. Грошові системи

Мета: зрозуміти сутність, елементний склад та механізм функціонування грошової системи; вміти визначити основні типи грошових систем, усвідомлюючи закономірності еволюції грошових систем від металевих до знаків вартості, засвоїти процес формування сучасної грошової системи України та охарактеризувати зміст її основних елементів, з'ясувати особливості державного регулювання грошової сфери економіки; розглянути інструменти реалізації грошово-кредитної політики.

Питання для обговорення:

1. Суть грошової системи, її елементи. Системи обігу повноцінних (металевих) грошей.
2. Біметалізм і його різновидності: системи паралельної, подвійної та "кульгаючої" валюти. Закон Коперника-Грешема і можливості його вияву в сучасних умовах.
3. Монометалізм і його різновидності: мідний, срібний, золотий. Характеристика основних видів золотого стандарту: золотомонетний, золотозлитковий і золотодевізний.
4. Системи обігу паперових і кредитних грошей. Відмінності між паперовими і кредитними

- грошима.
5. Основні риси сучасної грошової системи ринкового типу. Особливості створення грошової системи України.
 6. Історичні етапи процесу запровадження національної валюти в Україні і розбудови власного емісійного механізму. Політична та економічна незалежність і становлення грошового ринку в Україні. Характеристика елементів сучасної грошової системи України.
 7. Сучасний механізм грошової емісії в Україні. Проблеми функціонування грошової системи України. Необхідність державного регулювання грошової сфери економіки.
 8. Сутність і цілі грошово-кредитної політики. Поняття стратегічних і тактичних цілей. Експансіоністська та рестрикційна грошово-кредитна політика. Характеристика основних інструментів грошово-кредитного регулювання і впливу на грошовий обіг.
 9. Економічні інструменти грошового регулювання. Адміністративні важелі державного впливу на грошову сферу. Взаємозв'язок фіскально-бюджетної і грошово-кредитної політики.
 10. Грошово-кредитна політика як фактор економічного зростання. Стабільність національної грошової одиниці – основна мета грошово-кредитної політики.

Тема 5. Інфляція і грошові реформи

Мета: розглянути сутність інфляції її види; з'ясувати чинники що визначають інфляційні процеси; розглянути механізм розвитку інфляції, з'ясувати сутність антиінфляційної політики; розглянути її види; проаналізувати вплив інфляції на економіку та соціальну сферу, зрозуміти сутність завдання і види грошових реформ як повної або часткової перебудови грошової системи держави; ознайомитися з особливостями проведення реформи грошової системи України.

Питання для обговорення:

1. Поняття інфляції, її основні форми прояву та закономірності. Кількісні способи оцінки темпів інфляції: розрахунок основних видів індексів цін. Поняття дефлятора ВВП.
2. Види інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція. Поняття дефляції і дезінфляції.
3. Механізм розвитку інфляційних процесів. Основні етапи і критична точка інфляції. Характеристика основних причин інфляції. Порівняння інфляції попиту та інфляції витрат. Імпортована інфляція.
4. Основні теорії інфляції. Монетаристські та кейнсіанські підходи до визначення причин інфляції.
5. Поняття антиінфляційної політики держави. Дефляційна політика і політика доходів. Напрями подолання інфляції витрат і структурна перебудова економіки.
6. Вплив інфляції на виробництво, торгівлю, кредитну і грошову системи. Способи подолання соціальних наслідків інфляції.
7. Особливості розвитку інфляційних процесів в Україні. Антиінфляційна політика Національного банку України. Основні аспекти фінансової стабілізації.
8. Грошові реформи: поняття, цілі та види грошових реформ. Основні способи проведення грошових реформ. Повні і часткові реформи.
9. Досвід успішних грошових реформ. Механізм реалізації грошової реформи в Україні. Нормативно-правові акти проведення грошової реформи України.
10. Основні фактори, які визначили необхідність проведення грошової реформи. Етапи грошової реформи та її наслідки для грошової системи і економіки України.

Тема 6. Суть і функції кредиту

Мета: зрозуміти, як і чому виник кредит і кредитні відносини, яка їх сутність, ознаки, функції; вміти розпізнавати кредит і бачити його взаємозв'язок з іншими економічними категоріями, з'ясувати, за якими критеріями визначаються форми та види кредиту і вміти дати характеристику основним його видам; розглянути основні принципи організації кредитних відносин, розуміти сутність та механізм формування позичкового процента; вміти розраховувати норму позичкового процента.

Питання для обговорення:

1. Необхідність кредиту і передумови формування кредитних відносин. Економічні фактори, що визначають розвиток кредитних відносин у різних галузях господарства.
2. Суть кредиту як економічної категорії. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин, особливості їх взаємодії. Закономірності руху кредиту: поверненість та збереження позиченої вартості позичальником. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.
3. Функції кредиту як категорії: перерозподільча функція і функція економії витрат обігу. Дискусійні питання функцій кредиту.
4. Натуралістична теорія кредиту. Капіталотворча теорія кредиту.
5. Характеристика основних форм кредиту: товарна і грошова форми кредиту. Зміст та особливості основних видів кредиту. Еволюція форм і видів кредиту в міру розвитку суспільного виробництва.
6. Принципи організації кредитних відносин, їх значення в сучасних умовах. Основні напрямки вияву

- ролі кредиту в економіці. Економічні межі кредиту, поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення.
7. Позичковий процент. Суть процента за кредит та основні способи його розрахунку. Порівняльна оцінка руху кредиту і позичкового процента. Фактори, що впливають на зміну позичкового процента.
 8. Розвиток кредитних відносин у економіці України.

Тема 7. Кредитні системи

Мета: розуміти сутність, особливості формування та структуру кредитної системи та її елементів, з'ясувати функції центрального банку, його походження і роль у грошово-кредитному регулюванні економіки, розуміти механізм функціонування, суть, зміст діяльності, склад операцій комерційних банків як ключової ланки кредитної системи, з'ясувати суть, зміст діяльності та особливості функціонування спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових інститутів і їх роль у кредитній системі.

Питання для обговорення:

1. Поняття та необхідність кредитної системи, основні підходи до її визначення. Призначення та види фінансового посередництва в економіці. Складові елементи кредитної системи та їх загальна характеристика.
2. Економічна суть банку та його функції. Поняття банківського продукту. Види банків. Необхідність поєднання банків у систему.
3. Центральні банки, їх походження, статус, види та призначення. Основні функції центрального банку. Проблема незалежності центральних банків від органів державної влади.
4. Сутність грошово-кредитної політики, її цільова спрямованість та інструменти реалізації. Особливості функціонування Національного банку України.
5. Комерційні банки, їх походження, види, правові основи організації. Характеристика універсальних та спеціалізованих банків. Операції комерційних банків, їх класифікація та загальна характеристика.
6. Пасивні операції банків, порядок формування власного капіталу, залучених і позичених ресурсів. Активні банківські операції. Кредитний та інвестиційний портфелі. Комісійно-посередницькі операції банків. Сутність, призначення та організація банківських послуг.
7. Особливості формування системи комерційних банків в Україні. Стійкість банківської системи та механізм її забезпечення.
8. Спеціалізовані небанківські фінансово-кредитні інститути, їх види, суть та походження. Основні відмінності спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів від банків. Функції та роль в економіці спеціалізованих кредитно-фінансових інститутів.
9. Страхові компанії, їх види та функції. Пенсійні фонди, їх призначення та роль у формуванні довгострокових ресурсів.
10. Інвестиційні фонди та їх місце і роль на фінансовому ринку. Ломбарди і кредитні спілки у механізмі мікрокредитування. Лізингові і факторингові компанії та їх місце у кредитній системі.
11. Спеціалізовані фінансово-кредитні установи в Україні.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Для набуття умінь самостійного мислення і самоконтролю у студентів особливе значення має виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) з дисципліни «Гроші та кредит», яке виконується самостійно кожним студентом згідно методичних рекомендацій. Воно охоплює основні теми дисципліни та має на меті більш глибоке опанування основних положень теорії грошей, їх функцій, вартості і об'єктивних законів грошового обігу, теорії кредиту і закономірностей його руху у ринковій економіці у тісному зв'язку із практикою організації грошово-кредитних відносин, механізму функціонування грошового ринку, фінансового посередництва та грошово-кредитного регулювання економіки, закономірностей та специфіки функціонування грошового ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики, структури та практичних засад функціонування грошової системи, основ побудови кредитної системи та операцій центрального і комерційних банків.

Комплексне практичне індивідуальне завдання складається з 6-х складових і включає: теоретичні питання; задачі (аналітичні ситуації). Комплексне практичне індивідуальне завдання виконується студентом самостійно на основі опрацьованого матеріалу. Варіант обирається студентом відповідно до порядкового номера у списку.

ВАРІАНТ 1

1. Проаналізувати основні здобутки та недоліки номіналістичної теорії грошей.
2. Визначити елементи, які включає в себе агрегат М2, проаналізувати його динаміку за останні два роки
3. Визначити, що означає вартість п'ятсотгривневої банкноти, детально обґрунтувати відповідь.
4. Проаналізувати динаміку та структуру кредитних грошей в обігу України.
5. Проаналізувати динаміку банківної емісії в Україні та вказати фактори, що впливають на зміну її обсягів.
6. Визначити кількість грошей, необхідних для безінфляційного обігу, за такими даними:
 - сума цін реалізованих товарів, робіт, послуг (ВВП) - 890 млрд. грн.;
 - сума цін товарів, робіт, послуг, що реалізовані з відстроченням платежу - 23% обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
 - сума платежів за зобов'язаннями, термін оплати яких настав, - 134 млрд. грн.;
 - сума платежів, що взаємно погашаються, - 19% загального обсягу реалізації товарів, робіт та послуг;
 - середня кількість оборотів грошової маси (М2) за рік - 6.

Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо її оборотність зросте на 3 оберти? Як саме зміниться обсяг грошової маси, якщо не буде проводитися взаємне зарахування боргів?

ВАРІАНТ 2

1. Дати оцінку ролі та значенню грошей у ринковій економіці.
2. Визначити теорію грошей, яка отримала розвиток в період первісного нагромадження капіталу і була спрямована на боротьбу проти псування монет, охарактеризувати її основні положення, переваги та недоліки.
3. Визначити зв'язок між грошовим мультиплікатором і нормою обов'язкових резервів центрального банку.
4. Проаналізувати ступінь участі різних державних органів у розробці емісійного механізму в Україні.
5. Дослідити вплив опосередкованих інструментів – зміни рівня облікової ставки НБУ, обов'язкових резервів та обсягів операцій НБУ з цінними паперами – на зміну обсягів кредитних вкладень в економіку України і пропозицію грошової маси.

ВАРІАНТ 3

1. Проаналізувати зміст мінової вартості неповноцінних грошей, порівняти із вартістю повноцінних грошей.
2. Дати оцінку внеску Д. Юма у дослідження грошей та грошового обігу.
3. Проаналізувати зміну рівноважної кількості грошей і рівноважної процентної ставки під впливом змін попиту та пропозиції грошей.
4. Дати оцінку сучасної грошової системи України, враховуючи різні критерії класифікації грошових систем.
5. Розглянути грошово-кредитну політику НБУ на сучасному етапі та зробити висновки про можливі її наслідки з точки зору інфляційних процесів та розширення виробництва національного продукту.
6. Визначте середньозважений рівень цін, якщо відомо, що необхідний обсяг грошової маси для обслуговування грошового обігу становить 350 млрд. грн., швидкість обігу грошей - 5 оборотів, сума коштів, що перебувають на чекових рахунках, - 56 млрд. грн., а швидкість обігу таких коштів удвічі вища. Товарна маса в країні становить 9,24 млрд. грн.

ВАРІАНТ 4

1. Проаналізувати чинники, під впливом яких може змінюватись вартість сучасних грошей.
2. Визначити теорію грошей, яка розвинулася у першій третині ХХ століття і була покладена в основу принципів державного регулювання економіки, охарактеризувати її основні положення, переваги та недоліки.
3. Дати порівняльну характеристику показника "базових грошей" і грошового агрегату М3.
4. Визначити чинники, які впливають на попит на гроші. Обґрунтувати відповідь.
5. Проаналізувати умови, за яких купівельна спроможність гривні буде збільшуватися при вторинній емісії грошей.
6. Визначити, якою повинна бути відсоткова депозитна ставка, при якій можна отримати прибуток, якщо річні темпи інфляції складають 20%. Обґрунтувати відповідь.

ВАРІАНТ 5

1. Дати оцінку взаємозв'язку купівельної спроможності грошей та таких явищ, як інфляція та дефляція.
2. Проаналізувати роль та значення Кембриджської версії теорії грошей (варіант касових залишків) у розвитку світової економічної науки.

3. Визначити грошовий агрегат, який найкраще характеризує купівельну спроможність фізичних осіб. Обґрунтувати відповідь.
4. Описати порядок розрахунку грошових агрегатів ФРС США, та проаналізувати їх динаміку за 2017-2021 рр.
5. Визначити, яке співвідношення готівкових і безготівкових грошей вважається найоптимальнішим. Обґрунтувати відповідь.
6. Визначити, як змінилась пропозиція грошей, якщо відомо, що обсяг готівки, випущеної в обіг зріс із 31,312 млрд. грн. до 33, 845 млрд. грн., а залишки коштів на поточних банківських рахунках зросли із 18,214 млрд. грн. до 19, 549 млрд. грн.

ВАРІАНТ 6

1. Проаналізуйте склад і структуру агрегатів грошової маси, що визначаються Європейським центральним банком і Банком Англії та порівняйте її із грошовими агрегатами, що визначаються НБУ.
2. Побудуйте і порівняйте графіки зміни індексів споживчих цін, промислових товарів і безробіття. Зробіть висновок щодо виявлених тенденцій.
3. Складіть глосарій з наведених нижче понять: аваль, бенефіціар, валютне застереження, бони, дивіденд, лізинг, запозичення, міжнародна валютна ліквідність, активні операції банків, демонетизація, ліквідність банку, чек.
4. Викладіть основний зміст банківської діяльності з позицій грошової теорії та вітчизняного законодавства про банки.
5. Проаналізуйте стан платіжного балансу, зовнішнього боргу та офіційних резервів України за останні п'ять років. Зробіть висновок щодо тенденцій, що були виявлені.
6. Проаналізуйте внесок Дж. М. Кейнса у обґрунтуванні ролі грошей з точки зору антикризових заходів у процесі подолання наслідків Великої депресії і світової економічної кризи.

ВАРІАНТ 7

1. Охарактеризуйте основні тенденції розвитку сучасних грошових систем з точки зору використання електронних платіжних засобів.
2. Проаналізуйте та графічно відобразіть структуру депозитів домашніх господарств за строками погашення. Які зміни відбулися за останні п'ять років?
3. Складіть глосарій з наведених нижче понять: акт Гласса-Стіголла, бартер, вклад на пред'явника, гарант, довірчі операції, лімітне повідомлення, інжиніринг фінансовий, пасив, банківські інвестиції, заощадження, ажю.
4. У чому полягає зміст регулятивної місії центрального банку щодо діяльності комерційних банків і якими нормативними актами цей процес регламентується в Україні?
5. Проаналізуйте та відобразіть графічно структуру кредитів, наданих домашнім господарствам у розрізі видів валют за останні п'ять років
6. У чому полягають особливості дефляції, які її основні форми прояву в сучасних умовах? Охарактеризуйте усі ризики для економіки, які пов'язані із цим явищем.

ВАРІАНТ 8

1. Викладіть міркування стосовно ключових відмінностей між банками та іншими посередниками фінансового ринку. У чому полягають особливості банківського продукту і які саме характерні ознаки дозволяють назвати банк банком.
2. Проаналізуйте та відобразіть графічно структуру кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, за строками погашення за останні п'ять років.
3. Сформулюйте напрями впливу інфляції на виробництво, торгівлю, кредитну і грошову системи. Оцініть основні ризики інфляції для економіки і соціальної сфери.
4. Обґрунтуйте необхідність поєднання банків у систему і сформулюйте роль центрального банку з позицій ієрархічної побудови банківської системи за рівнями
5. Складіть глосарій з наведених нижче понять: андерайтинг, випуск цінних паперів у документарній формі, валюта векселя, депозит, іпотечний ринок, лімітування кредитів, кредит, тезаврація золота, грошова реформа, кредитна система, інфляція попиту, аваль.
6. Визначте, як зміниться номінальний ВВП, якщо швидкість обігу грошей становить 6 оборотів і залишається постійною, а грошова пропозиція зростає з 250 до 400 млрд. дол. США.

7. Тренінг з дисципліни

Мета тренінгу з дисципліни «Гроші та кредит» полягає у формуванні у студентів критичного мислення для пропонування професійних рішень, цілісного бачення і вирішення проблем організації грошових відносин, функціонування кредитної системи та розвиток навичок оцінки її стану, розуміння особливостей здійснення монетарного регулювання економіки, організації кредитування, використання адекватних методів подолання інфляційних процесів. Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Гроші та кредит»;
- розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. *Вступна частина.* Актуалізація теми тренінгового заняття та структуризація процесу його проведення. Ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами. Представлення програми тренінгу.

2. *Організаційна частина.* Встановлення правил проведення тренінгу, формування робочих груп студентів, визначення завдань та розподіл ролей. Забезпечення учасників тренінгу роздатковими матеріалами: таблицями, бланками документів, алгоритмами проведення, інструкціями.

3. *Практична частина.* Виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою). Підготовка презентаційних матеріалів за результатами виконання тренінгового завдання.

4. *Підведення підсумків.* Презентація практичної роботи в групах. Обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінка результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Тематика тренінгу:

1. Проаналізувати вітчизняні та зарубіжні методики структурування грошової маси на агрегати. Дати оцінку показникам обсягу і структури грошової маси, що використовуються Федеральною резервною системою США, Європейським центральним банком та Баком Англії.

2. Проаналізувати динаміку грошових агрегатів в Україні за останні п'ять років, оцінити їхню динаміку та фактори що на них впливають.

3. Проаналізувати структуру грошової маси України залежно від ступеня ліквідності грошових активів.

4. Проаналізувати динаміку показника грошової бази в Україні.

5. Розрахувати динаміку зміни швидкості обігу грошей в Україні за різні періоди.

6. Проаналізувати механізм вторинної емісії грошей, розрахувати величину грошового мультиплікатора та приросту грошової маси.

7. Проаналізувати основні показники кредитних і депозитних операцій банківської системи України за останні п'ять років. Скласти відповідну аналітичну записку.

8. Проаналізувати динаміку операцій з рефінансування Національного банку України за останні п'ять років.

9. Охарактеризувати основні тенденції і особливості операцій Національного банку України на міжбанківському валютному ринку за останні п'ять років.

10. Охарактеризувати основні тенденції процентної політики Національного банку України і комерційних банків за останні п'ять років.

8. Самостійна робота студентів

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Гроші та кредит» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні положень банківського законодавства та навчальної і наукової фахової літератури.

№ теми	Тематика	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
Тема 1	Еволюція форм грошей на території сучасної України. Гроші як економічна категорія та їх взаємозв'язок із вартістю. Роль золота в сучасних умовах. Особливості світових ринків золота. Сутнісні аспекти паперових і кредитних грошей, їх якісні характеристики і відмінності. Основні різновиди кредитних грошей в економіці України. Виникнення та перспективи розвитку електронних грошей.	8	22
Тема 2.	Роль концепцій металістичної та номіналістичної теорій у дослідженні природи грошей. Історичні передумови появи та значення класичної кількісної теорії грошей у розвитку економічної науки. Дж. М. Кейнс – один з найвидатніших економістів ХХ століття. Історичний контекст Великої депресії. Монетаристські рецепти у подоланні інфляції у промислово розвинутих країнах. Сучасний монетаризм та його місце у державному регулюванні економіки України.	10	22
Тема 3.	Значення грошового обігу у процесі розширеного відтворення. Грошовий обіг у країнах з розвинутою ринковою економікою. Сучасний стан та особливості вітчизняного грошового обігу. Механізм первинної та вторинної емісії в Україні. Еволюція форм безготівкових розрахунків у промислово розвинутих країнах. Особливості розвитку та сучасний стан грошового ринку України. Комерційні банки як основні суб'єкти грошового ринку. Місце та роль Національного банку України на вітчизняному грошовому ринку. Регулювання пропозиції грошей в економіці, значення та основні принципи.	10	24
Тема 4.	Особливості розвитку та сучасний стан грошової системи України. Грошові системи в історичному аспекті. Переваги та недоліки функціонування системи золотого монометалізму. Необхідність боротьби з виготовленням та розповсюдженням фальшивих грошових знаків.	8	20
Тема 5.	Основні підходи до трактування інфляції як економічного явища. Інфляція в Україні, особливості перебігу та соціально-економічні наслідки. Роль та значення антиінфляційної політики держави у забезпеченні стабільності економіки. Основні види та механізми проведення грошових реформ. Грошова реформа 1996 року в Україні, передумови проведення та історичне значення.	8	22
Тема 6.	Роль кредиту у процесі розширеного відтворення. Кредитні відносини у ринковій економіці. Місце і роль комерційного кредиту в економіці України. Споживчий кредит, його сутність та перспективи застосування в Україні. Державне регулювання кредитних відносин у країнах з розвинутою ринковою економікою. Процентна політика та її роль у організації кредитних відносин.	10	22
Тема 7.	Необхідність побудови кредитної системи за дворівневим принципом. Банк як підприємство, що виробляє власний продукт. Роль банківських послуг у функціонуванні фінансового ринку. Банківська система як основна ланка ринкової економіки. Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути та співвіднесення їх ролі із банками.	8	20
Разом		62	156

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, усне опитування, письмове тестування, диспути, виступи з презентацією, підготовка рефератів, виконання КПЗ.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Гроші та кредит» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- виступи на наукових заходах;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання комплексного практичного індивідуального завдання;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- інші види індивідуальних і групових завдань;
- залік;
- екзамен.

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання індивідуальних завдань і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів відбувається з дозволу керівництва факультету за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний чи довідка про хворобу).

Політика щодо академічної доброчесності. Використання друкованих і електронних джерел інформації під час контрольних заходів та екзаменів заборонено.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Гроші та кредит» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Для заліку (5 семестр)

Заліковий модуль 1 30%	Заліковий модуль 2 40%	Заліковий модуль 3 30%
1. Опитування під час заняття (тема 1-2) – макс. 30 балів 2. Тестування – макс. 30 балів 3. Письмова модульна робота – макс. 40 балів (реферативні завдання)	1. Опитування під час заняття (тема 3-4) – макс. 20 балів 2. Тестування – макс. 20 балів 3. Розв'язок задач – макс. 30 балів 4. Письмова модульна робота – макс. 30 балів	1. Підготовка КПЗ – макс. 40 балів 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів 3. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів

Для іспиту (6 семестр)

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (письмовий екзамен)	Разом, %
20%	20%	20%	40%	100
1. Опитування під час заняття (тема 5-6) – макс. 30 балів 2. Тестування – макс. 20 балів 3. Розв'язок задач – макс. 20 балів 4. Письмова модульна робота – макс. 30 балів (реферативні питання)	1. Опитування під час заняття (тема 7) – макс. 15 балів 2. Тестування – макс. 20 балів 3. Розв'язок задач – макс. 15 балів 4. Письмова модульна робота – макс. 50 балів (реферативні питання)	1. Підготовка КПЗ – макс. 40 балів 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів 3. Виконання завдань під час тренінгу – макс. 20 балів	1. Тестові завдання (100 тестів по 0,5 бали за тест) – макс. 50 балів 2. Розв'язок задач – макс. 30 балів 3. Теоретичне питання – макс. 20 балів	100

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЕКТС здійснюється в такому порядку:

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100 бальною шкалою	Оцінка в ЕКТС	Значення оцінки ЕКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою
					Екзамен/Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.	високий (творчий)	відмінно
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує тести і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.	достатній (конструктивно-варіативний)	добре
75-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок.		
65-74	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.	середній (репродуктивний)	задовільно
60-64	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні.		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.	низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.		

Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів вищої освіти передбачає опрацювання проблемних теоретичних та практичних питань з курсу «Гроші та кредит». Результати виконання самостійної роботи оцінюються викладачем під час проведення практичних занять у вигляді усного опитування за тими питаннями, які були винесені на самостійне опрацювання:

Оцінювання самостійної роботи здобувачів за національною шкалою

Відповіді на теоретичні запитання , виконання вправ, розв'язок практичних завдань	Відсоток правильного виконання самостійних завдань	Оцінка за національною шкалою
Дана повна та правильна відповідь на поставленні запитання, здобувач дає логічні пояснення, робить правильні висновки і підводить підсумки: <ul style="list-style-type: none"> розгорнутий, вичерпний виклад змісту питань; опрацювання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань; повний перелік необхідних для розкриття змісту питань категорій та законів; використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в економічній та фінансовій сфері в країні та за її межами; використання матеріалів періодичної преси і спеціалізованих економічних сайтів мережі інтернет; посилання на опрацьовані джерела при висвітленні питань практичного заняття; проведений опис об'єктів; використані матеріали з практики роботи фінансових органів; акуратні і змістовні записи в робочому зошиті. 	не менше 85	відмінно
Дана правильна відповідь, яка може бути неповною або неточною: <ul style="list-style-type: none"> порівняно з виконанням роботи на найвищий бал не зроблено розкриття двох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання). 	не менше 75	добре
Відповідь містить помилки (більше 3) або є поверхневою: <ul style="list-style-type: none"> порівняно з виконанням роботи на найвищий бал не зроблено розкриття трьох і більше з пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); робота здобувача малообгрунтована, неповна; здобувачем не опрацьовані законодавчі матеріали, матеріали періодичної преси, спеціалізованих економічних сайтів; здобувач не використав опрацьовані матеріали на практичному занятті. 	не менше 50	задовільно
Немає правильної відповіді: <ul style="list-style-type: none"> робота здобувача малообгрунтована; використані матеріали лише підручника чи навчального посібника; здобувач не використав рекомендовані матеріали при підготовці завдання; самостійна робота не виконана. 	менше 50	незадовільно

Поточне опитування під час заняття

Результати попередньої підготовки здобувачів вищої освіти до практичних занять з курсу «Гроші та кредит» і рівень проявлених знань на самих заняттях оцінюються викладачем шляхом опитування під час проведення практичних занять:

Оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на практичних заняттях за національною шкалою

Критерії оцінювання	Оцінка
<ul style="list-style-type: none"> • розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання; • повний перелік необхідних для розкриття змісту питання категорій та законів; • правильне розкриття змісту категорії та законів, механізму їх взаємозв'язку і взаємодії; • здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки і узагальнення, знання історії створення таких теорій та еволюції поглядів їх представників; • уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їх риси та форми виявлення; • демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання; • використання актуальних фактичних та статистичних даних, матеріалів останніх подій в економічній та фінансовій сфері в країні та за її межами; • знання необхідних законів і нормативних матеріалів України, міжнародних та міждержавних угод, обов'язкове посилання на них під час розкриття питань; • активна участь в обговоренні дискусійних і проблемних питань теми практичного заняття. 	відмінно
<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного-двох пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами все ж таки здобувачем допущені деякі помилки під час використання цифрового матеріалу, статистичних даних, посилання на конкретні історичні періоди та факти, неточності у формулюванні термінів і категорій, проте за допомогою викладача він швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. 	добре
<ul style="list-style-type: none"> • порівняно з відповіддю на найвищий бал не зроблено розкриття трьох чи більше пунктів, указаних вище (якщо вони потрібні для вичерпного розкриття питання); • одночасно мають місце два чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерії оцінки «задовільно»; • здобувач не бере активної участі в обговоренні проблемних питань практичного заняття. 	задовільно
<ul style="list-style-type: none"> • у відповіді відсутні належні докази і аргументи, зроблені висновки не відповідають загальноприйнятим або хибні; • характер відповіді дає підставу стверджувати, що здобувач неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді; • здобувачем допущені грубі помилки і він не може їх виправити навіть за підказки викладача; • характер відповіді дає підставу стверджувати, що здобувач не знає правильної відповіді; • допущені грубі помилки або відповідь відсутня. 	незадовільно

Модульна робота

Модульна робота здобувача вищої освіти оцінюється виходячи із поставлених у методичних вказівках вимогах, що передбачає застосування наступних критеріїв:

Оцінювання модульної роботи здобувачів вищої освіти за національною шкалою

Критерії оцінювання	Оцінка
<ul style="list-style-type: none"> ▪ глибоке розкриття проблем, відображення власної позиції, опрацювання додаткових джерел літератури, використання практичних матеріалів, виступ перед групою 	відмінно
<ul style="list-style-type: none"> ▪ достатнє розкриття проблем, відображення власної позиції, опрацювання додаткових джерел літератури, використання практичних матеріалів 	добре
<ul style="list-style-type: none"> ▪ робота суто компілятивного рівня 	задовільно
<ul style="list-style-type: none"> ▪ робота подана невчасно. Робота студента не відповідає означеним вимогам, зміст роботи не відповідає обраній темі дослідження; ▪ модульна робота не виконана. 	незадовільно

КПЗ

КПЗ здобувача вищої освіти оцінюється виходячи із поставлених у методичних вказівках вимогах, що передбачає застосування наступних критеріїв:

Оцінювання КПЗ здобувачів вищої освіти за національною шкалою

Критерії оцінювання	Оцінка
<ul style="list-style-type: none"> ▪ зміст КПЗ повністю відповідає встановленим вимогам, містить елементи самостійного дослідження; ▪ під час презентації результатів виконаного КПЗ здобувач демонструє знання і розуміння теми, викладає матеріал у логічній послідовності, показує уміння аналізувати і узагальнювати теоретичний і практичний матеріал та високий рівень підготовки презентації. 	відмінно
<ul style="list-style-type: none"> ▪ зміст КПЗ в основному відповідає встановленим вимогам, можуть бути несуттєві неточності; ▪ здобувач презентує КПЗ у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але не наводить практичних прикладів у контексті тематичного теоретичного матеріалу або допускається незначних помилок у формулюванні термінів, категорій, розрахунках при розв'язанні практичних завдань, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням 	добре
<ul style="list-style-type: none"> ▪ КПЗ на недостатньому рівні висвітлює проблему, яка досліджувалася, логічного не завершені аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження; наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими; припускається значних помилок у розрахунках при розв'язанні практичних завдань роботи; ▪ матеріал презентується фрагментарно, без логічної послідовності, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням 	задовільно
<ul style="list-style-type: none"> ▪ КПЗ подано невчасно, робота не відповідає визначеним вимогам; ▪ презентацію не підготовлено; ▪ КПЗ не виконано. 	незадовільно

Тренінг

Тренінг спрямований на вирішення таких завдань: ознайомлення зі методами застосування засвоєння теоретичних знань і вироблених умінь; формування навичок практичної реалізації теоретичного навчання; з'ясування проблемних питань; підготовка до підсумкового модульного контролю. Оцінювання результатів тренінгу здійснюється за такими критеріями:

Оцінювання тренінгу здобувачів вищої освіти за національною шкалою

Критерії оцінювання	Оцінка
здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст завдань тренінгу	відмінно
здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки	добре
здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки	задовільно
здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдань тренінгу, допускаючи при цьому суттєві неточності	незадовільно

Екзамен

Семестровий екзамен передбачає форму підсумкового контролю засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни «Гроші та кредит», що проводиться як контрольний захід. Оцінювання результатів екзамену здійснюється за такими критеріями:

Оцінювання результатів складання екзамену здобувачів вищої освіти за національною шкалою

Критерії оцінювання	Оцінка
здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання або тести та правильно інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання	відмінно
здобувач у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання або тести, але допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання	добре
здобувач не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв'язує практичне завдання або тести, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань	задовільно
здобувач не володіє матеріалом, не розв'язує практичне завдання або тести, допускає грубі помилки і неточності, фрагментарно викладає матеріал, не розкриває зміст поставлених питань	незадовільно

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор	1-7
2.	Проекційний екран	1-7
3.	Комунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Google Chrome, Firefox)	1-7
4.	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-7
5.	Персональні комп'ютери	1-7
6.	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-7
7.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-7
8.	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-7
9.	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point)	1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Белова І. В. Дослідження грошово-кредитного ринку: навчальний посібник. Суми: Сумський державний університет, 2020. 147 с.
2. Гроші та кредит: підручник / за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 892 с.
3. Дзюблюк О. В. Еволюція ролі золота у сучасній монетарній системі. *Банківська справа*. 2020. №1. С. 3-26.
4. Дзюблюк О. В. Основні тенденції і перспективи готівкового грошового обігу в епоху цифровізації економіки і банківської справи. *Банківська справа*. 2021. №2. С. 3-27.
5. Дзюблюк О. В. Сучасні аспекти електронних грошей в умовах цифровізації банківського бізнесу. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. №2. С. 76-93
6. Дзюблюк О. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності грошей як економічної категорії. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2018. №2. С. 21-35.
7. Дзюблюк О. В. Теоретичні аспекти визначення вартості грошей залежно від їх форм в обігу. *Світ фінансів*. 2018. №1. с. 82-94.
8. Дученко М. М., Єрешко Ю. О., Шевчук О. А. Гроші та кредит: навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 108 с.
9. Зайцев, О. В. Основи фінансового інструментарію: підручник. Київ: Ліра-К, 2019. 406 с.
10. Іванчук Н. В. Гроші і кредит: навчальний посібник. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2021. 332 с.
11. Коренюк П. І., Коренюк Л. В., Левандівський О. Т. Гроші і кредит: навчальний посібник. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 402 с.
12. Коць О. О., Ільчук П. Г. Монетарна політика: навчальний посібник. Львів : Новий Світ, 2021. 164 с.
13. Круш, П. В., Клименко О. В. Інфляція: суть, форми та її оцінка: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2018. 288 с.
14. Монетарні важелі стимулювання розвитку економіки України: глобальні виміри та національні інтереси: монографія / за ред. д. е. н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2021. 300 с.
15. Світлична В. Ю. Гроші і кредит: підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2020. 191 с.

16. Трансформація банківської системи у контексті глобалізаційних викликів: монографія / за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Vienna: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. 364 с.
17. Шаров О. М. Грошова глобалізація. Історіософський трактат з питань гео економічного поширення грошових відносин: монографія. Київ: Парламентське видавництво, 2020. 680 с.
18. Шевчук І. Л., Ставерська Т. О., Жилякова О. В. та ін. Гроші та кредит: навчальний посібник. Харків: Видавець Іванченко І.С., 2018. 271 с.
19. Шпак Н. О., Ярошевич Н. Б., Побурко О. Я. Фінанси, гроші та кредит: навчальний посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2018. 415 с.
20. Щетинін А. І. Гроші та кредит: навчальний посібник. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2019. 163 с.
21. Adrian, T., Laxton, D. & Obstfeld, M. Advancing the frontiers of monetary policy. Washington, DC: International Monetary Fund, 2018. 279 p.
22. Arvidsson, N. Building a cashless society: the Swedish route to the future of cash payments. Stockholm: Royal Institute of Technology, 2019. 96 p.
23. Battilossi, S. & Kazuhiko, Y. Handbook of the history of money and currency. Singapore: Springer Nature Singapore Pte Ltd. 2020. 1094 p.
24. Blakstad, S. & Allen, R. FinTech Revolution: Universal Inclusion in the New Financial Ecosystem. Cham: Palgrave Macmillan, 2018. 406 p.
25. Cachanosky, N. Monetary Equilibrium and Nominal Income Targeting. New York: Routledge, 2019. 120 p.
26. Cartelier, J. Money, Markets and Capital: The case for a monetary analysis. New York: Routledge, 2018. 240 p.
27. Choudhry, M. An Introduction to Banking: principles, strategy and risk management. 2nd ed. London: John Wiley & Sons, 2018. 564 p.
28. Clouse, J. A. Short Takes on Monetary Policy Strategy: An Introduction to Some Basic Concepts. *Finance and Economics Discussion Series 2018-089*. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, 2018. 83 p.
29. Eichengreen, B., Mehl, A. & Chițu, L. How Global Currencies work: Past, Present, and Future. Princeton: Princeton University Press, 2018. 249 p.
30. Heise, M. Inflation Targeting and Financial Stability: Monetary Policy Challenges for the Future. Cham: Springer Nature Switzerland, 2019. 111 p.
31. Herger, N. Understanding Central Banks. Bern: Springer Nature Switzerland AG, 2019. 200 p.
32. Hubbard R. G. & O'Brien A. P. Money, Banking, and Financial System. 3rd ed. New York: Pearson, 2018. 690 p.
33. Ingraio, B. & Sardoni, C. Banks and Finance in Modern Macroeconomics: A Historical Perspective. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2019. 281 p.
34. King, B. Bank 4.0: Banking everywhere, never at a bank. Chichester: John Wiley & Sons, 2019. 344 p.
35. Lepetit, A. The Optimal Inflation Rate with Discount Factor Heterogeneity. *Finance and Economics Discussion Series 2018-086*. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, 2018. 58 p.
36. Lewis, A. The Basics of Bitcoins and Blockchains: An Introduction to Cryptocurrencies and the Technology that Powers Them. Coral Gables: Mango Publishing Group, 2018. 399 p.
37. Macchiavelli, M. & Pettit, L. Liquidity Regulation and Financial Intermediaries. *Finance and Economics Discussion Series 2018-084*. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System, 2018. 45 p.
38. Marshall, A. How you got screwed: What big banks, big government, and big business don't want you to know. New York: Skyhorse Publishing, 2018. 142 p.
39. Michail, N. Money, Credit, and Crises: Understanding the Modern Banking System. Palgrave Macmillan, 2021. Cham: 251 p.
40. Mishkin, F. S. The economics of money, banking, and financial markets, 13th edition. New York: Pearson Education Limited, 2022. 717 p.
41. Rostagno, M., Altavilla, C. & Carboni, G. Monetary Policy in Times of Crisis: A Tale of Two Decades of the European Central Bank. New York: Oxford University Press, 2021. 430 p.
42. Sieron, A. Money, Inflation and Business Cycles: The Cantillon Effect and the Economy. New York: Routledge, 2019. 162 p.

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.nssmc.gov.ua>
3. Національний банк України <http://www.bank.gov.ua>
4. Міністерство фінансів України <https://mof.gov.ua/uk>
5. The European Central Bank <http://www.ecb.int>
6. The Federal Reserve System <http://www.federalreserve.gov>
7. The International Monetary Fund <http://www.imf.org>
8. The McKinsey & Company <http://www.mckinsey.com>
9. The Organization for Economic Cooperation and Development <http://www.oecd.org>
10. The World Bank <http://worldbank.org>
11. The Economist <https://www.economist.com/>
12. Financial Times <https://www.ft.com/>